

И.П.И

Институт за пазарна икономика

РЕГИОНАЛНИ ПРОФИЛИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ

2016

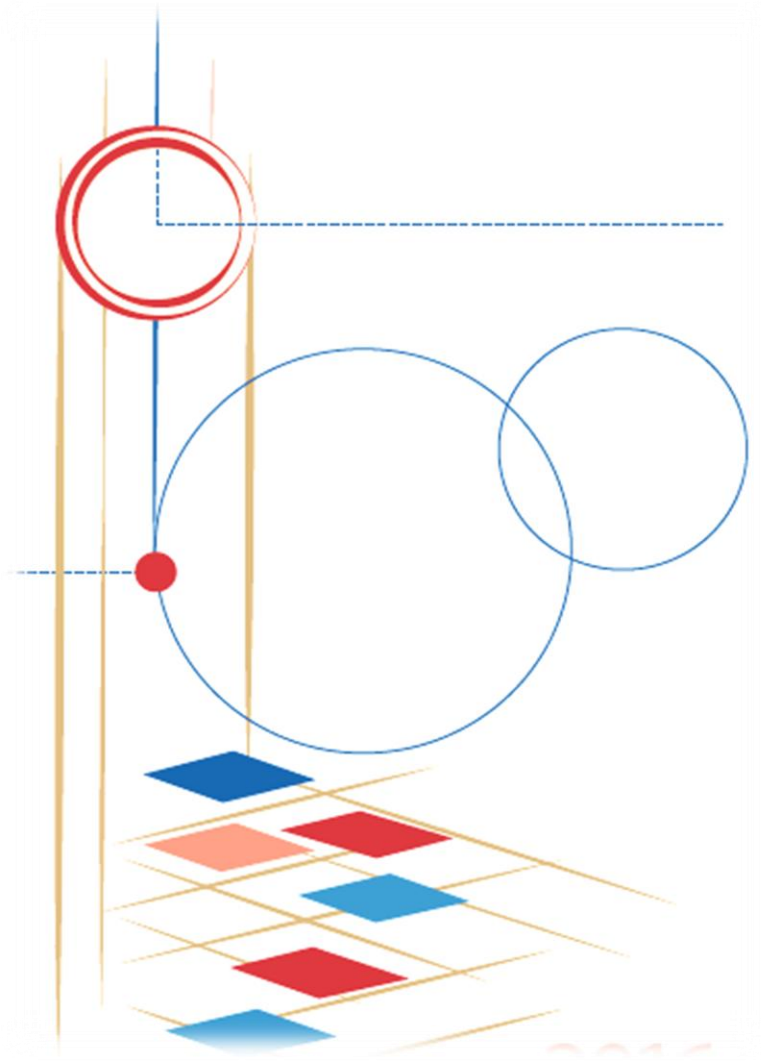
www.regionalprofiles.bg

С подкрепата на:

AMERICA FOR BULGARIA
FOUNDATION

Фондация Америка за България

ИКОНОМИКА И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ОТ кризата

Десислава Николова – главен икономист, ИПИ

Възстановиха ли се всички области от кризата?

- През 2014 г. реалният обем на съвкупното производство в страната надхвърли това от 2008 г.;
- В 19 области реалният БВП за 2014 г. остава по-нисък от предкризисните нива;
- В Северозападна България това важи за всички области;
- Северна централна и Североизточна България – вече приближават предкризисното си производство;
- Южна централна България – още “под вода”, но област Пловдив е голямото изключение (+8,5%).

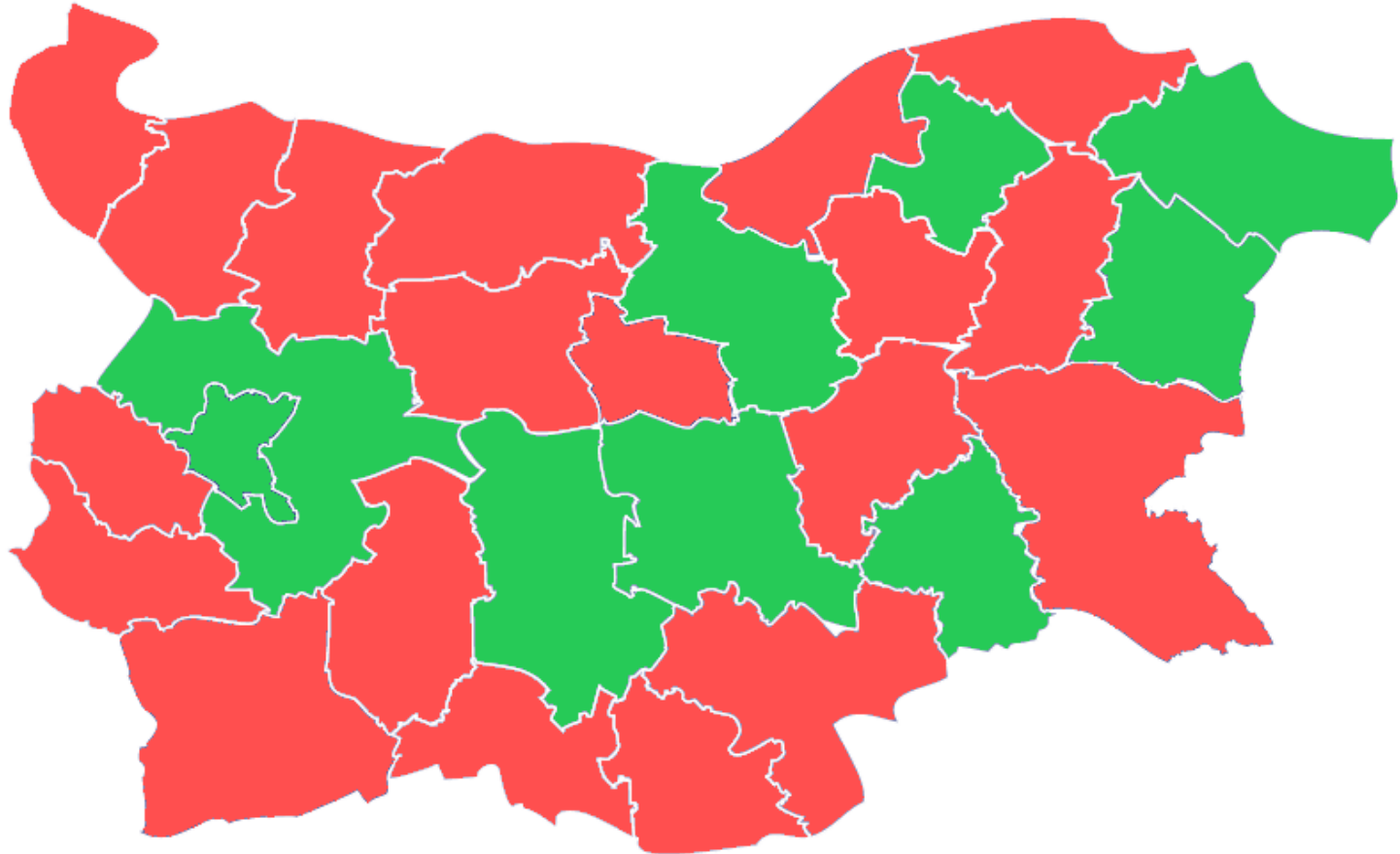
Възстановиха ли се всички области от кризата?

Реален БВП на областите в България през 2014 г.

Постоянни цени от 2010

Достигнали или
задминали
нивото от 2008 г.

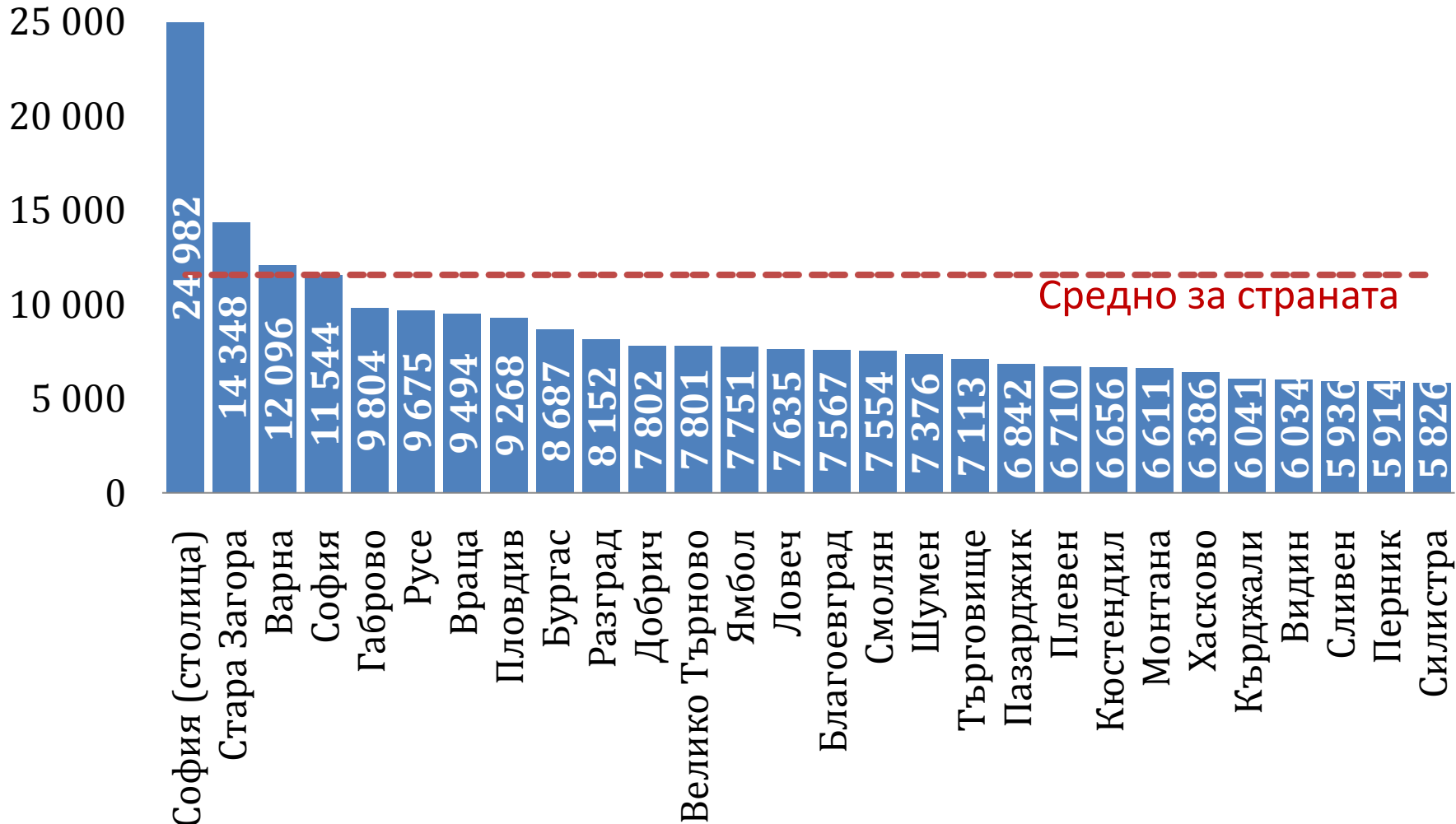
Недостигнали
нивото от
2008 г.

Възстановиха ли се всички области от кризата?

БВП на човек (2014)

ЛВ.

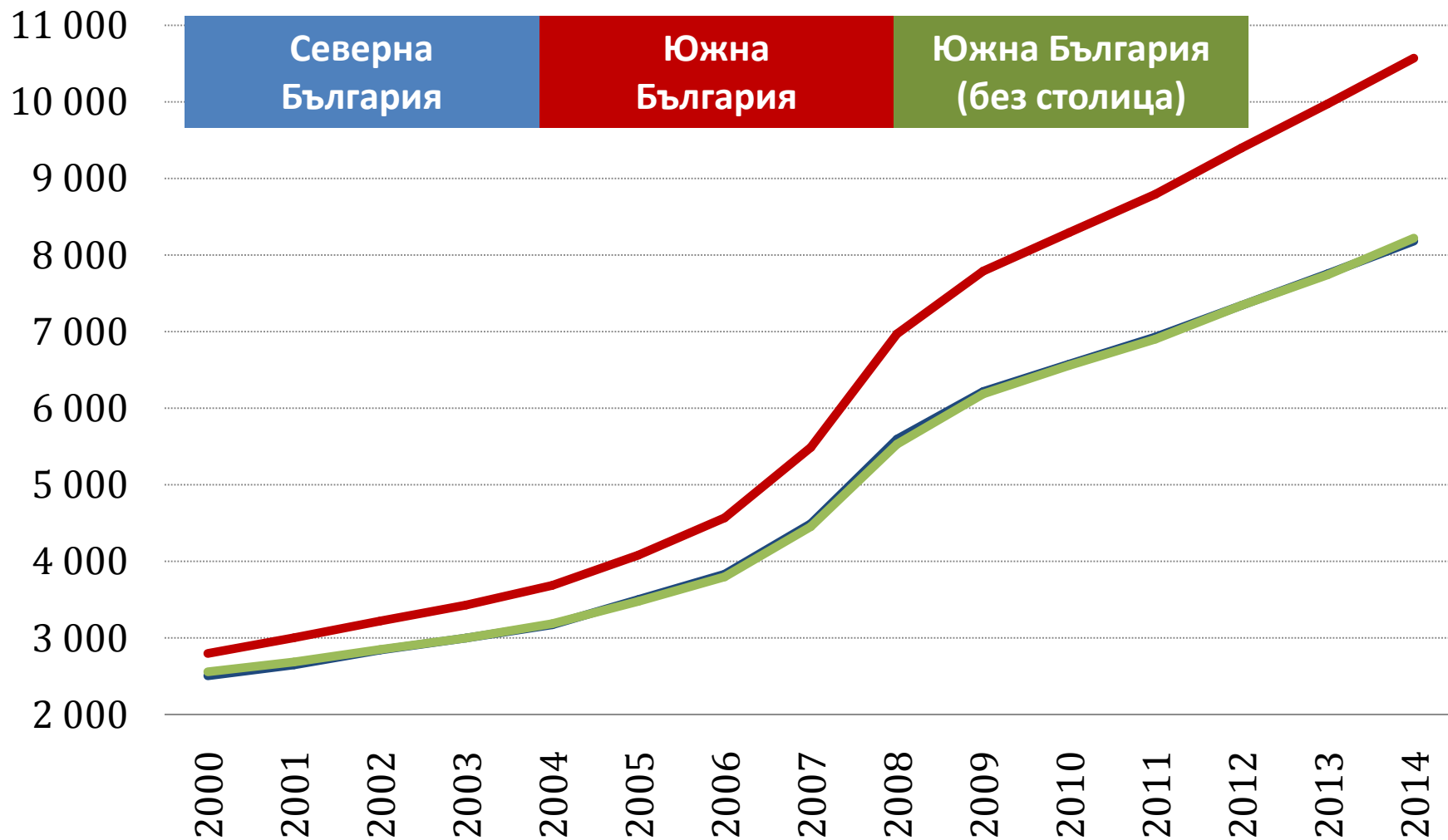
Средно за страната

Разликите между Северна и Южна България

Годишна брутна работна заплата (2000-2014)

Лв.

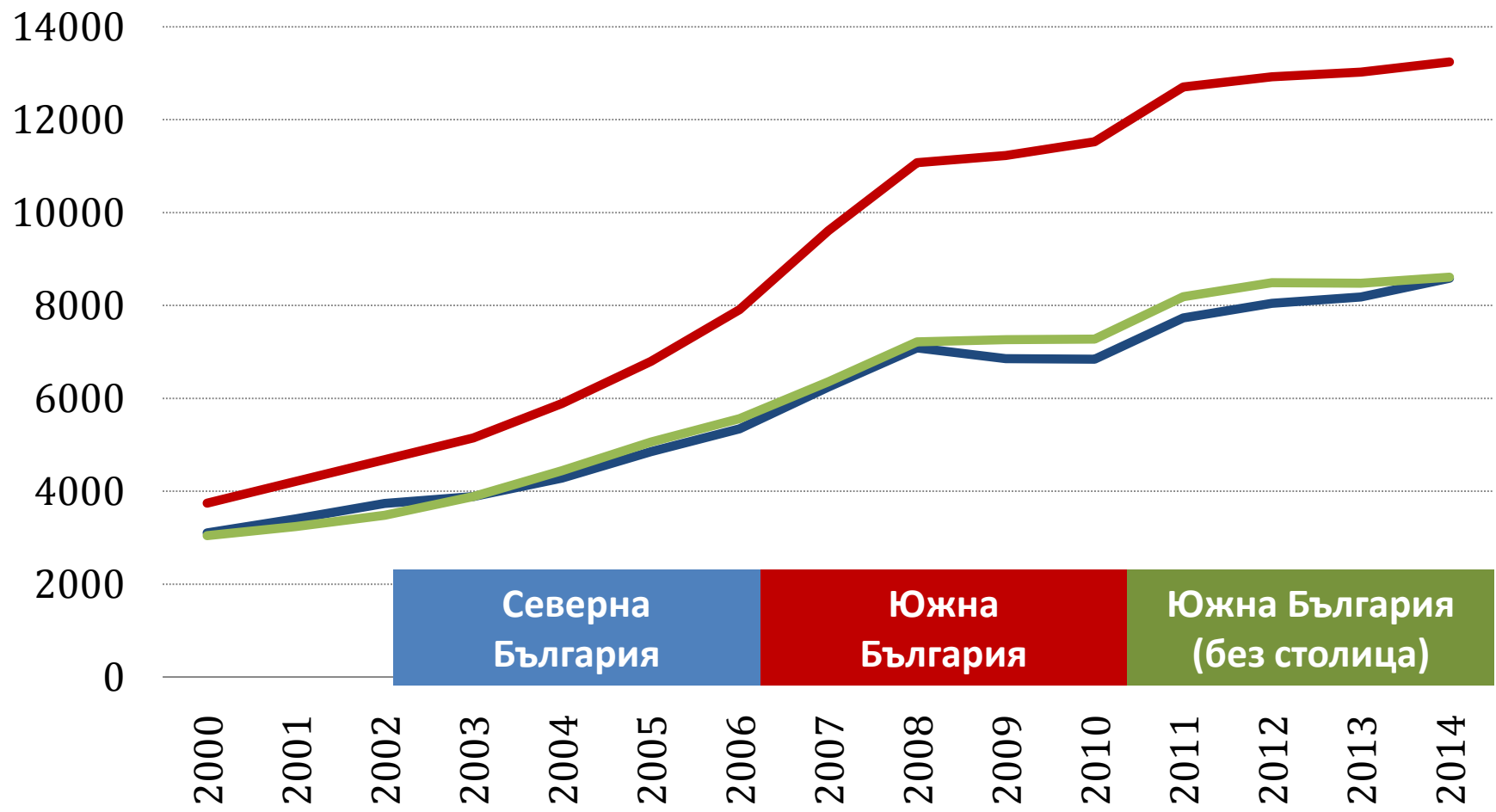
Източник: НСИ, изчисления на ИПИ

Разликите между Северна и Южна България

Среднопретеглен БВП на глава от населението (2000-2014)

лв.

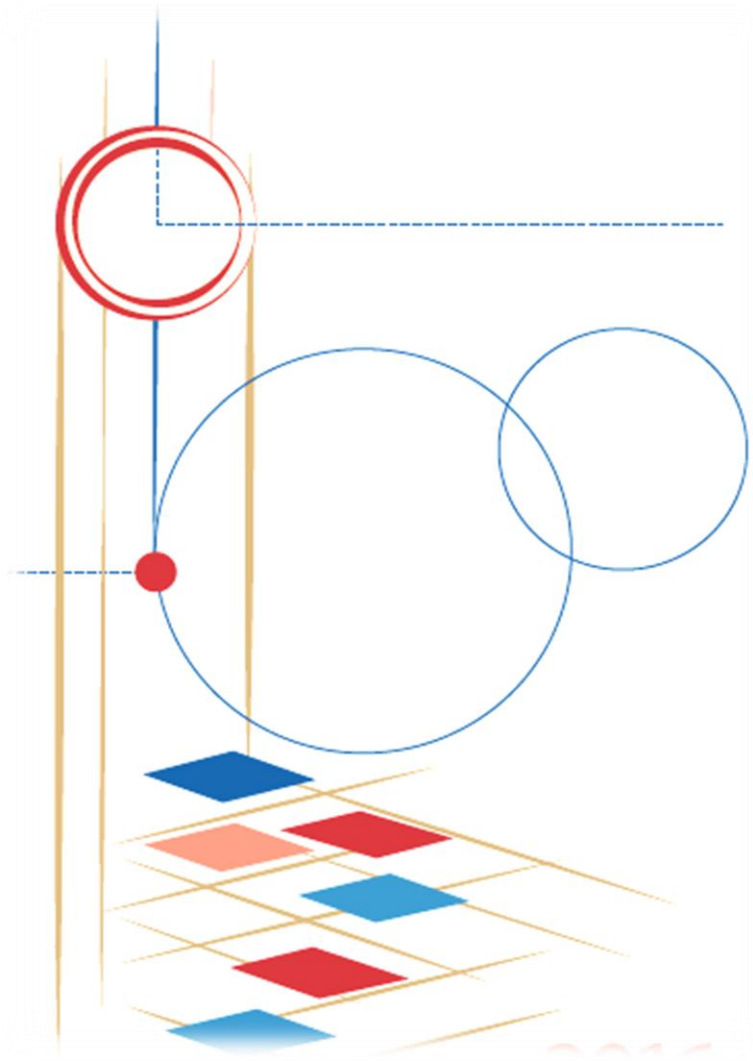
Източник: НСИ, изчисления на ИПИ

София – все по-голяма тежест в икономиката

- В столицата се произвежда около 39% от БВП на България;
- приносът на София (столица) за националната икономика се увеличава с умерен, но стабилен темп;
- За сравнение, през 2008 г. столицата е произвеждала 37,5% от националния БВП;
- Продължаваща концентрация на икономическа активност в столицата.

София – огромната разлика между Севера и Юга

- Разликите в благосъстоянието, заплатите и доходите между Северна и Южна България се дължат изцяло на столицата
- Ножицата в развитието между Севера и Юга спира да се отваря след кризата, но разликите не намаляват.

ИНВЕСТИЦИИ, европейски средства и КОХЕЗИЯ

Десислава Николова – главен икономист, ИПИ

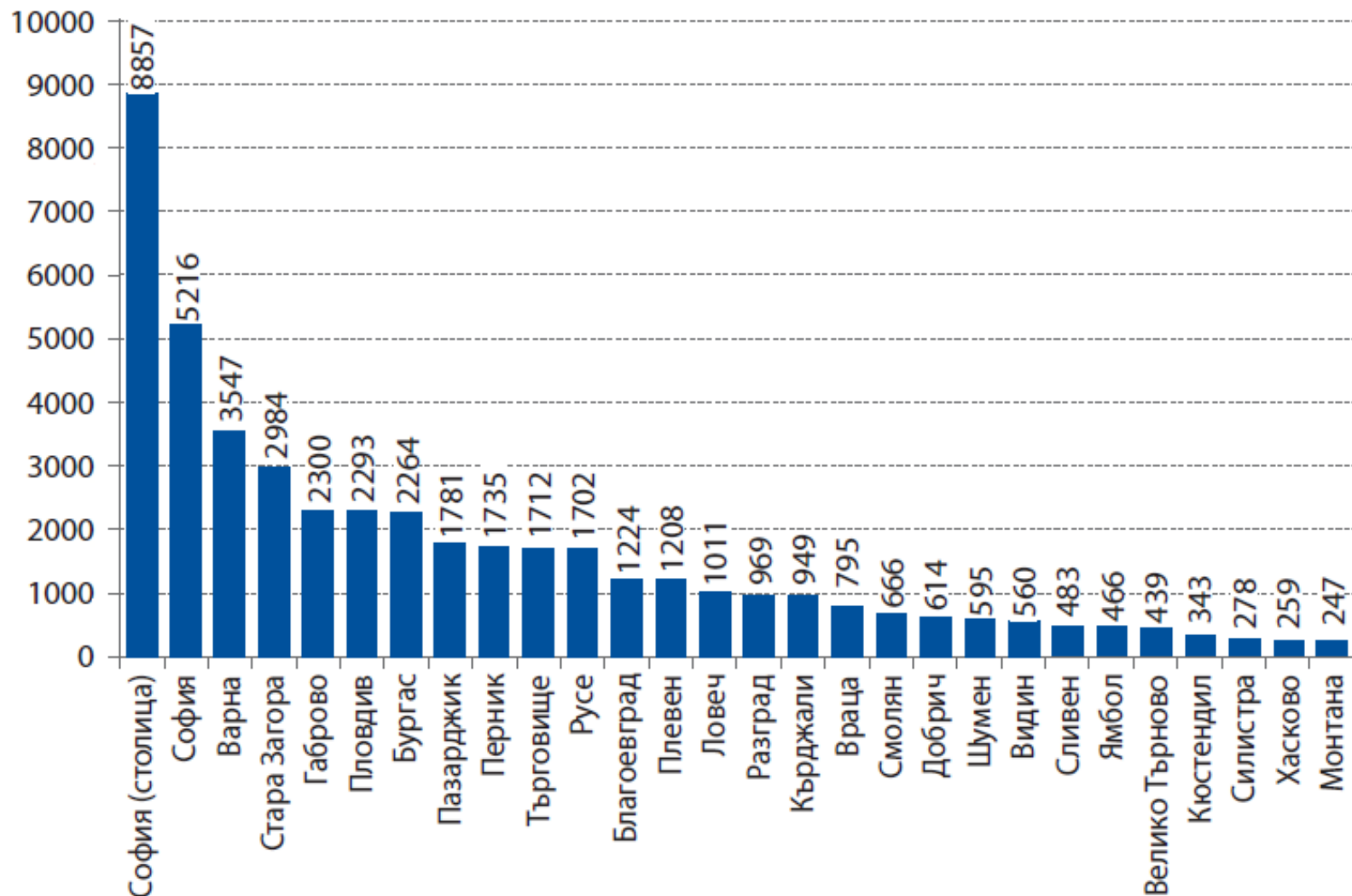
Чуждите инвестиции стагнират след кризата

- Преките чуждестранни инвестиции продължават да стагнират;
- Област Бургас – огромен отлив през 2014 г.; причината – счетоводни операции между Нефтохим и компанията-майка;
- Сред малкото изключения се нареждат Варна и Стара Загора – приток на чужди инвестиции през 2014 г.

Чуждите инвестиции стагнират след кризата

ЧПИ с натрупване към 31.12.2014

евро/човек

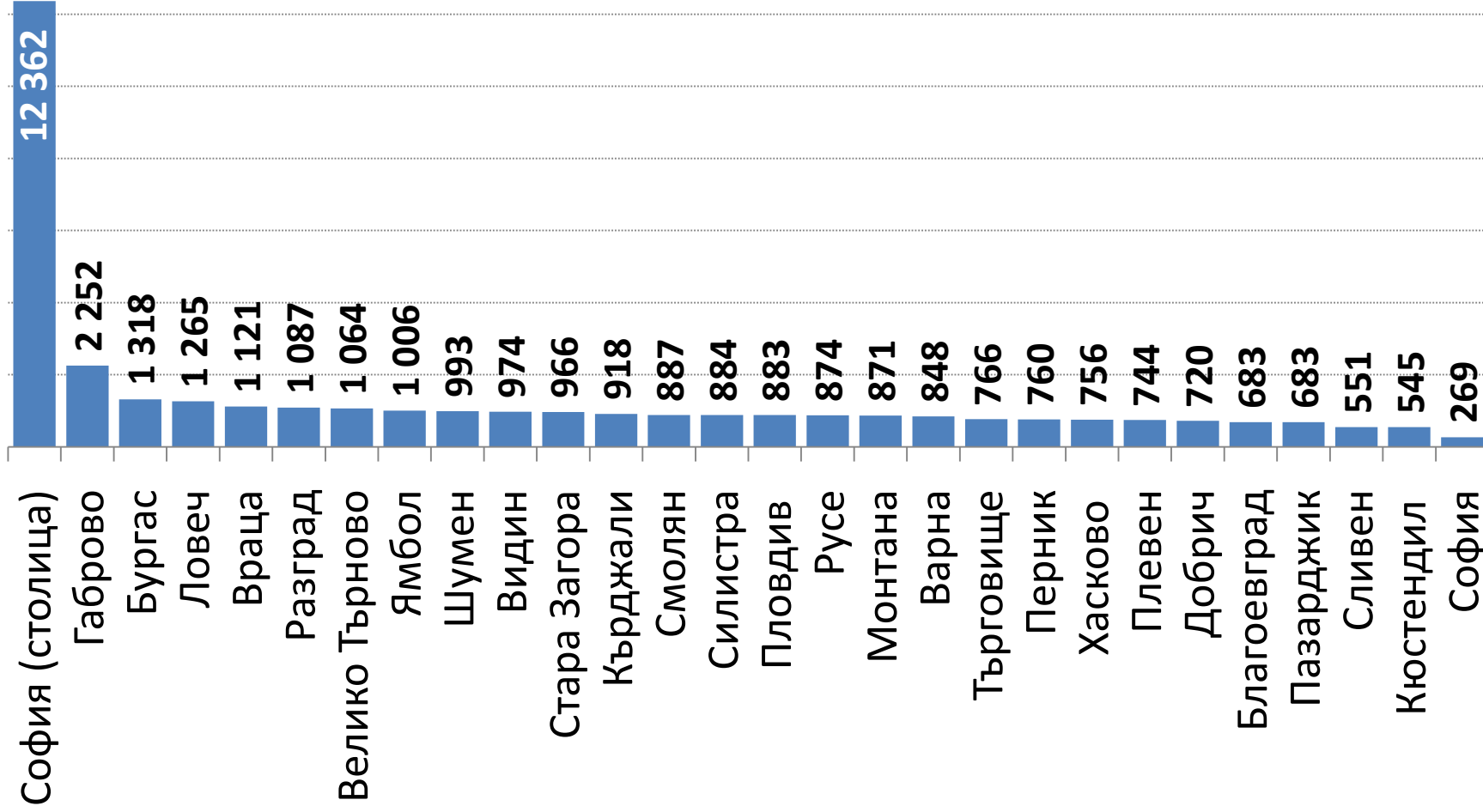
Еврофондовете подкрепят инвестиции в ДМА

- НО: ръст на инвестициите в дълготрайни материални активи (ДМА)
- 1/3 от областите - над нивото през 2008 г.
- Един от основните двигатели на този процес - европейските средства.

Европейски средства

Усвояване на европейски средства (към 31.10.2016)

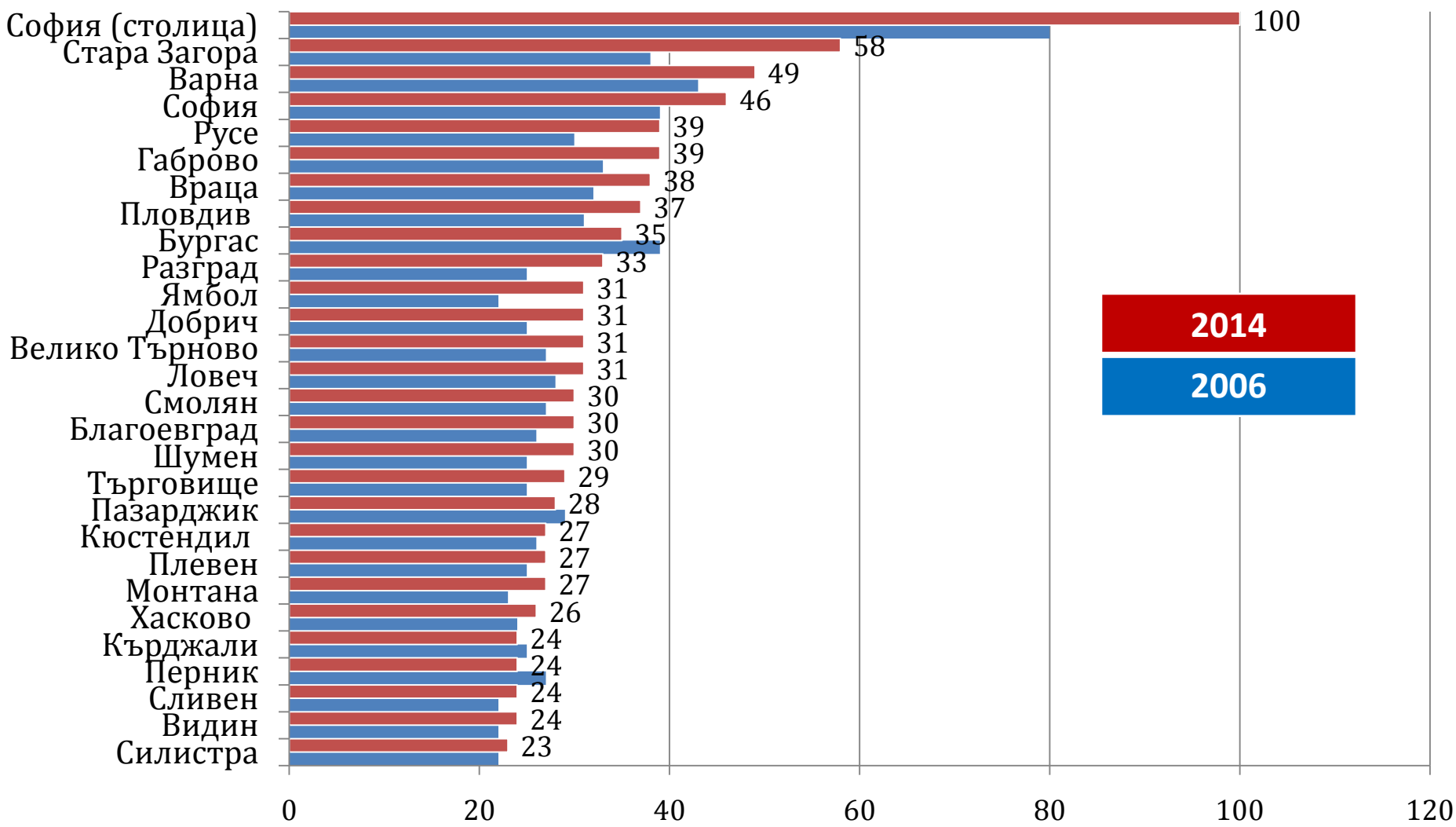
Лв./човек

Европейски средства

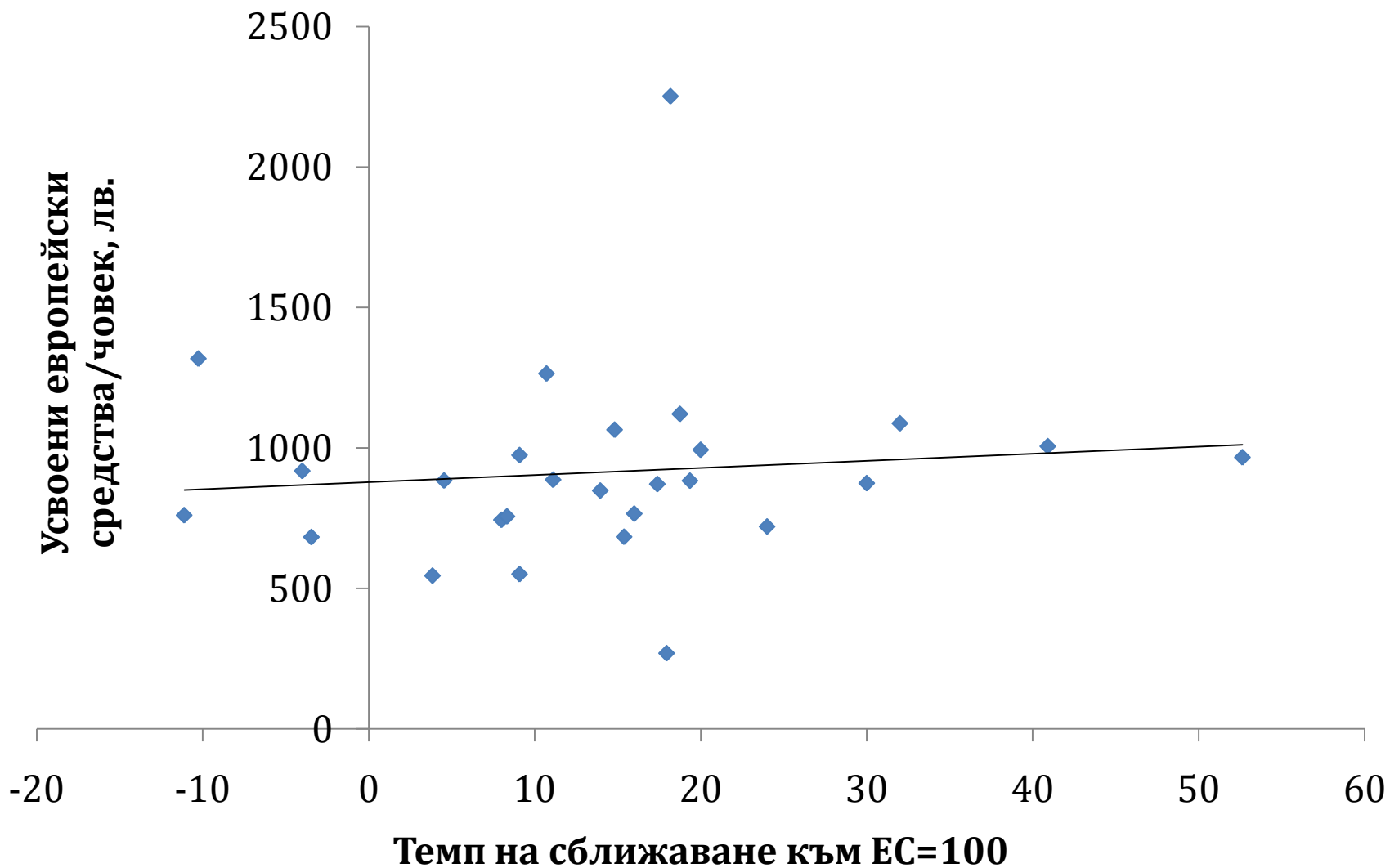
БВП на глава (в ППС), ЕС=100

Европейски средства

Връзка между усвоени еврофондове и сближаване

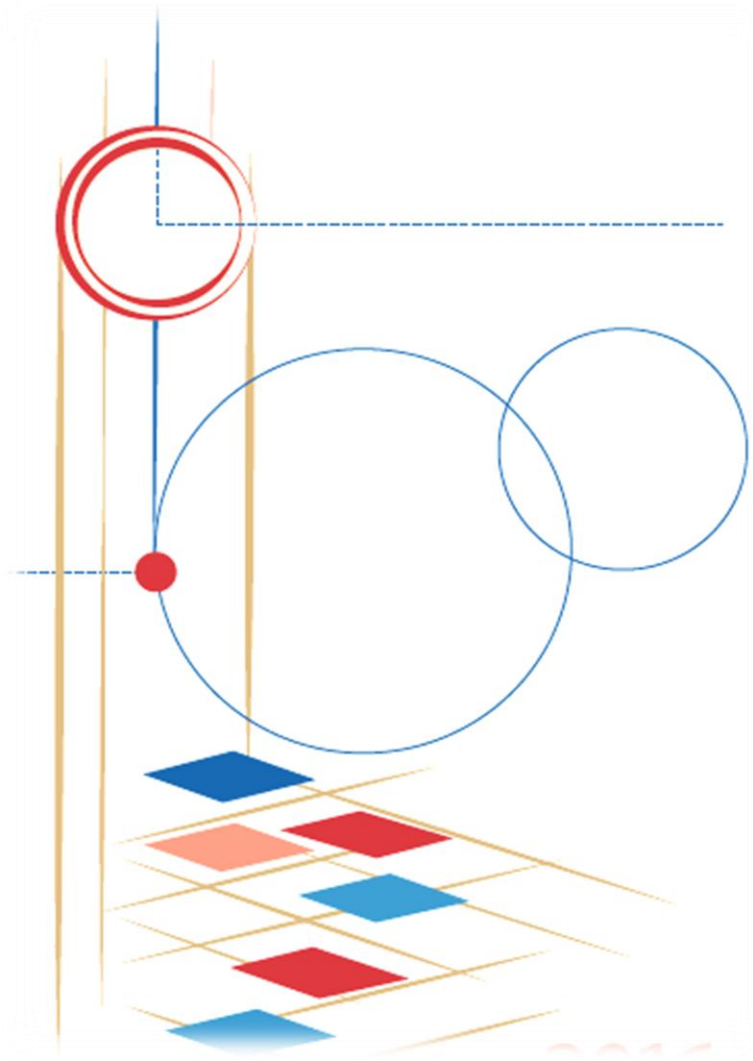
Европейски средства

Водят ли до сближаване с ЕС?

- По-скоро не – връзката между европейските средства и сближаването е много слаба;
- Корелация от 0,16 – приета за незначителна;
- Т.е. сближаването към средноевропейското ниво е факт, но не заради еврофондовете;
- Бургас – “шампион” по усвояване и в същото време дори показва отдалечаване от ЕС.

Разликите между областите се задълбочават

- Макар и повечето области да се приближават към средното европейско ниво, разликите в страната се задълбочават (в ППС);
- Причината – столицата и нейното далеч по-бързо развитие от повечето области;
- Стандартното отклонение на БВП/глава се увеличава над 2 пъти до кризата;
- Последните две години разликите пак се задълбочават (2013-2014 г.).

ТИПОВЕ РЕГИОНАЛНИ ПРОФИЛИ

доц. д-р Александър Цветков, Региостат

- Формирането на типовете регионални профили - чрез невронни мрежи;
- Клъстерите са формирани на база 63 показателя, разпределени в 12 категории
- Типовете регионални профили е възможно да бъдат използвани за:
 - идентифициране на комплексни положителни или отрицателни явления
 - разкриване и анализ на причините за тях
 - формулиране на общи/секторни политики и др.

Типове регионални профили

- Най-добро социално-икономическо състояние
- Добро социално-икономическо състояние
- Лошо демографско състояние, ниски местни данъци, най-ниска детска смъртност
- Добро образование, здравеопазване и околна среда
- Лошо състояние на образованието, висока детска смъртност
- Добро състояние на здравеопазването, високи местни данъци, липса на инвестиции
- Влошено демографско състояние, слабо развита икономика
- Много слабо развита икономика, проблеми с работната сила и пазара на труда

Типове регионални профили

Най-добро социално-икономическо развитие

София (столица)

- Най-развитата икономика (доходи и инвестиции), най-добро демографско състояние и най-силен пазар на труда;
- Най-голям БВП на човек от населението – почти 2 пъти по-голям от втората (област Стара Загора) и над 4 пъти по-голям от последната област (Силистра);
- Най-високи средна работна заплата и инвестиции – СРЗ е с 35% по-висока от втората и 2 пъти по-висока от последната (Видин);
- Най-лошо състояние на сигурността и правосъдието.

Типове регионални профили

Добро социално-икономическо състояние

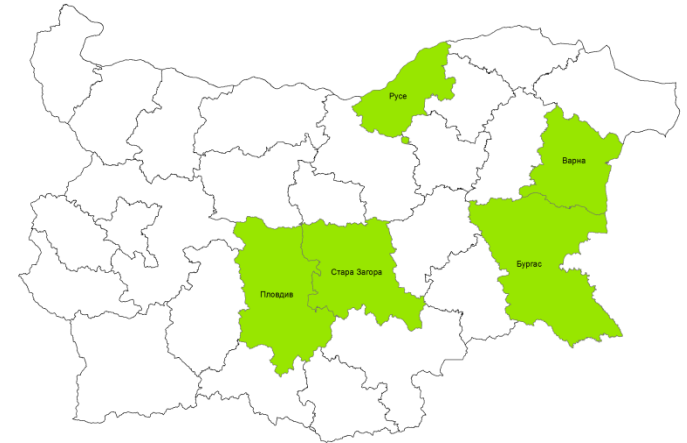
Варна

Пловдив

Бургас

Стара Загора

Русе

- „Второ място“ след София (столица) по общо социално-икономическо състояние;
- Подобен профил – добра икономика и пазар на труда, относително високи местни данъци и такси, сравнително добро състояние на образованието и здравеопазването, но лошо състояние по отношение на реда и сигурността;
- Високи местни данъци и такси.

Типове регионални профили

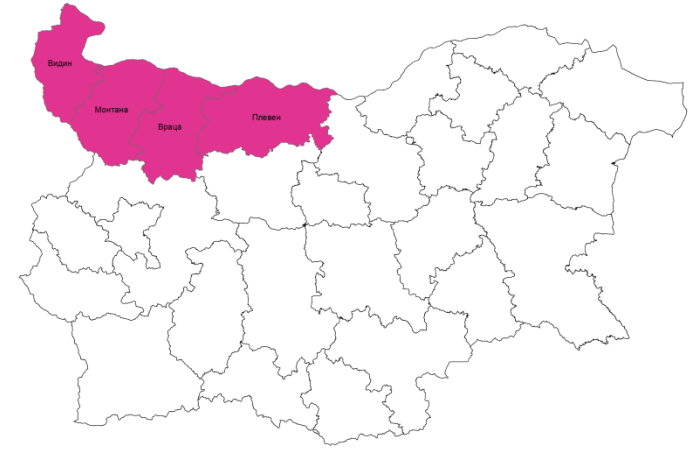
Лошо демографско състояние, слабо развита икономика

Видин

Монтана

Враца

Плевен

- Влошено демографско състояние, слаба икономика и относително ниските нива на инвестиции;
- И четирите области са от Северозападния район;
- Отрицателен механичен прираст (т.е. с повече изселвания, отколкото заселвания), много ниски нива на естествен прираст и влошена възрастова структура;
- Област Видин е с най-ниската средна годишна брутна заплата.

Типове регионални профили

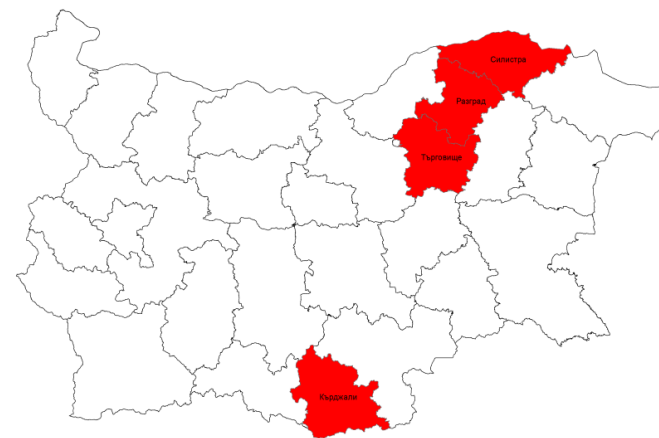
Много слабо развита икономика, проблеми с работната сила и пазара на труда

Разград

Кърджали

Силистра

Търговище

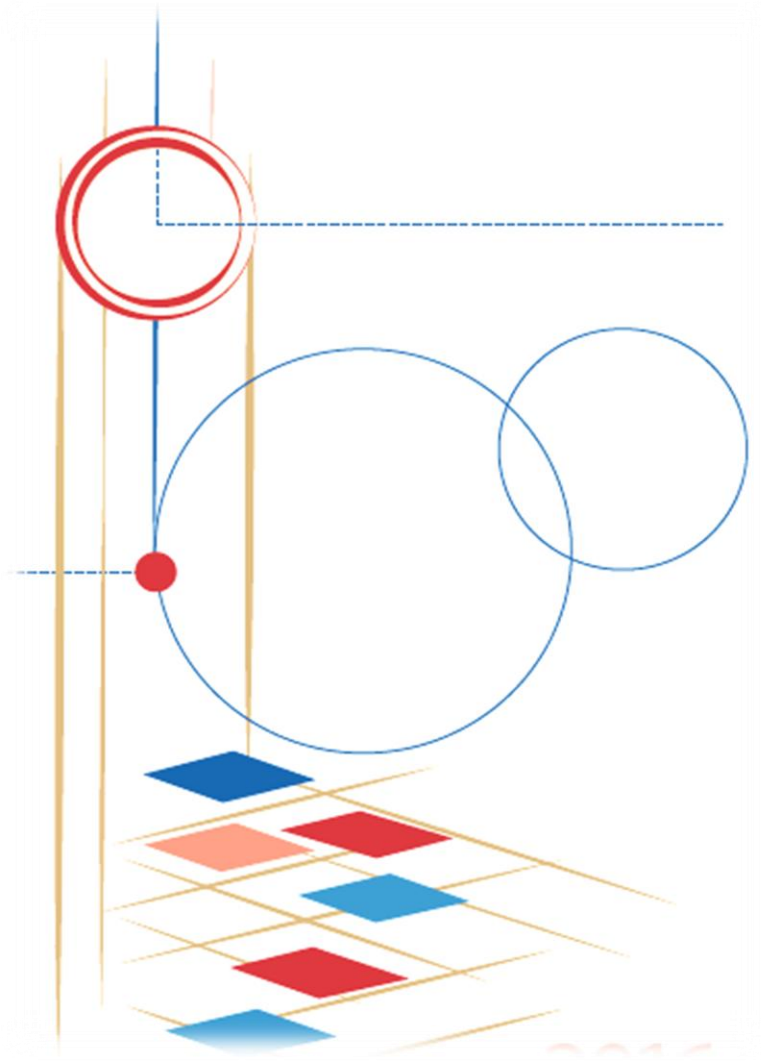

- Влошено демографско състояние, слабата икономика и относително ниските нива на инвестиции
- И четирите области са от Северозападния район
- Отрицателен механичен прираст (т.е. с повече изселвания, отколкото заселвания), много ниски нива на естествен прираст и влошена възрастова структура
- Област Видин е с най-ниската средна годишна брутна заплата

- София (столица) се отличава от всички останали области в страната;
- Тя е водеща в социално-икономическо отношение; трайно се развива изпреварващо спрямо останалата територия на страната;
- Единствено София (столица) има цялостно благоприятен социално-икономически профил.
- Обхватът на профилите, характеризиращи се с лошо социално-икономическо състояние, остава по-широк, отколкото на тези с относително добро състояние.

- Откроява се проблемното социално-икономическо състояние на Северозападна България, а все по-отчетливо - и на Северния централен район;
- Регионалната политика в България не дава резултати;
- Вменените със стратегии и дори със закони цели не се постигат, дори напротив – различията се задълбочават, проблемите също.

- Необходима е професионална дискусия за формирането на регионалната политика, както и за средствата за прилагането ѝ. Биха могли да се търсят отговори на въпроси като:
 - Дали разчитането единствено на „усвояването“ на средства от ЕС е начин за постигане на устойчиво развитие?
 - Не следва ли те да са само средство за постигане на целите, а не единствената рамка, върху която се изграждат всички планове и стратегически документи, на всички регионални нива?
 - Не се ли превръща „усвояването“ на средствата от ЕС в цел на политиката, вместо в средство за прилагането ѝ?
 - Наистина ли плановите и стратегическите документи позволяват формиране и изпълнение на регионална политика с цел намаляване на различията?

РАБОТНА СИЛА и пазар на труда

Явор Алексиев – икономист, ИПИ

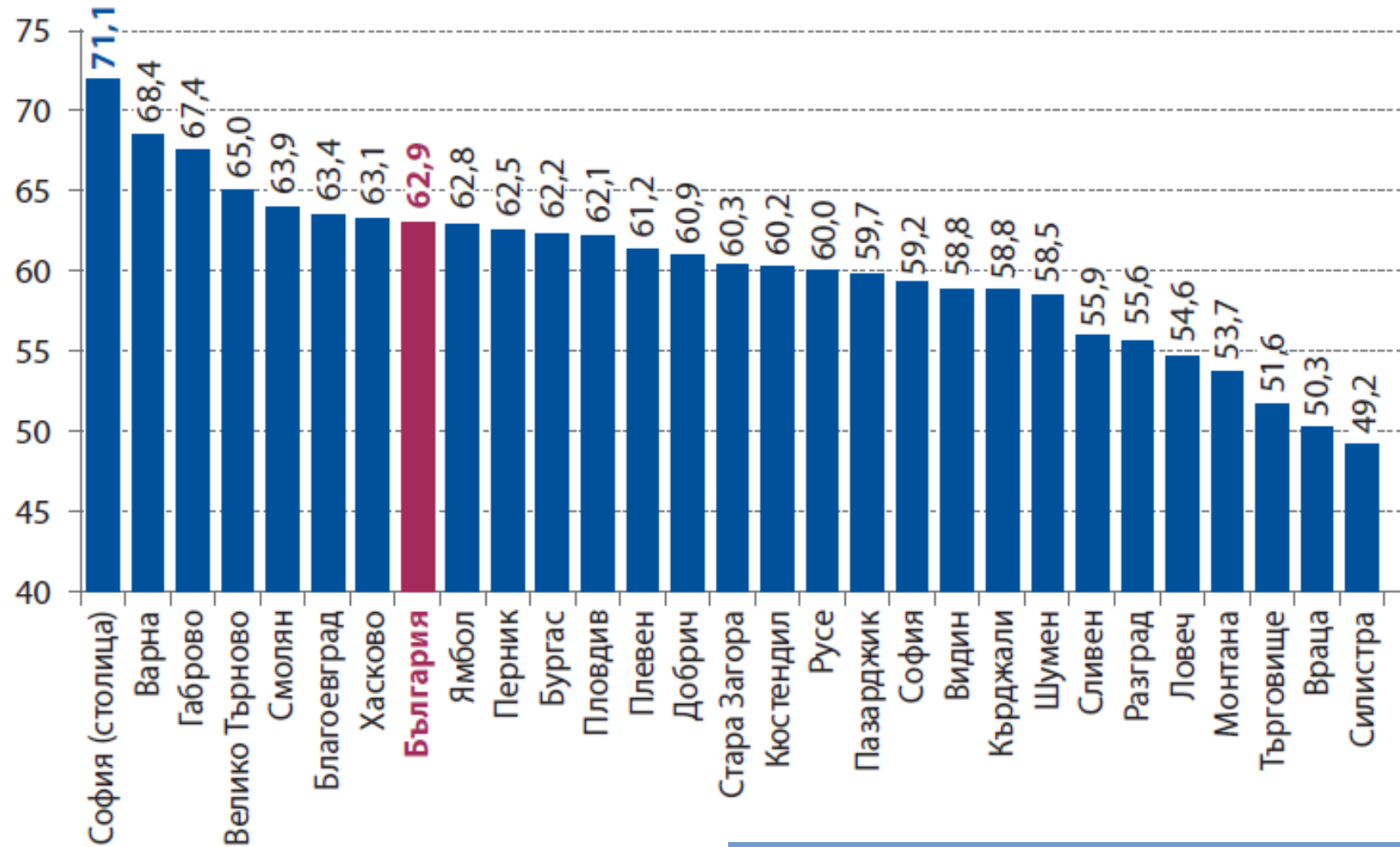
- Безработицата намалява във всички области без изключение през 2015 г.;
- НО: в някои случаи това се дължи на преминаване на безработните в редиците на икономически неактивните (Монтана, Благоевград и др.);
- 8 области не успяват да се включат в създаването на работни места през 2015 г., но чувствителен спад на заетостта се наблюдава само във Враца, Монтана, Силистра и Кърджали.

Пазар на труда

Заетост на населението на възраст (15-64 г.)

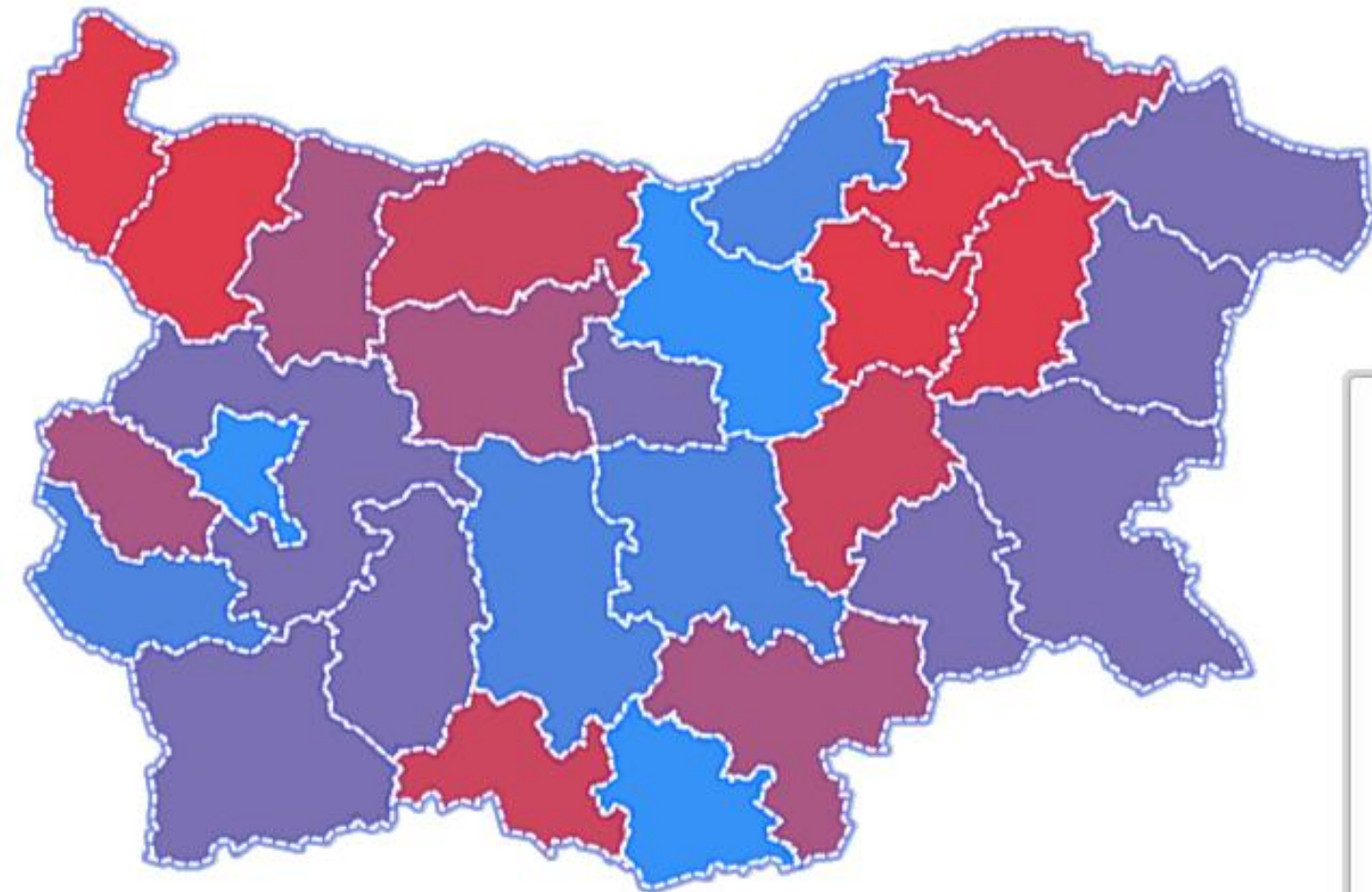
%

Пазар на труда

Свободни работни места

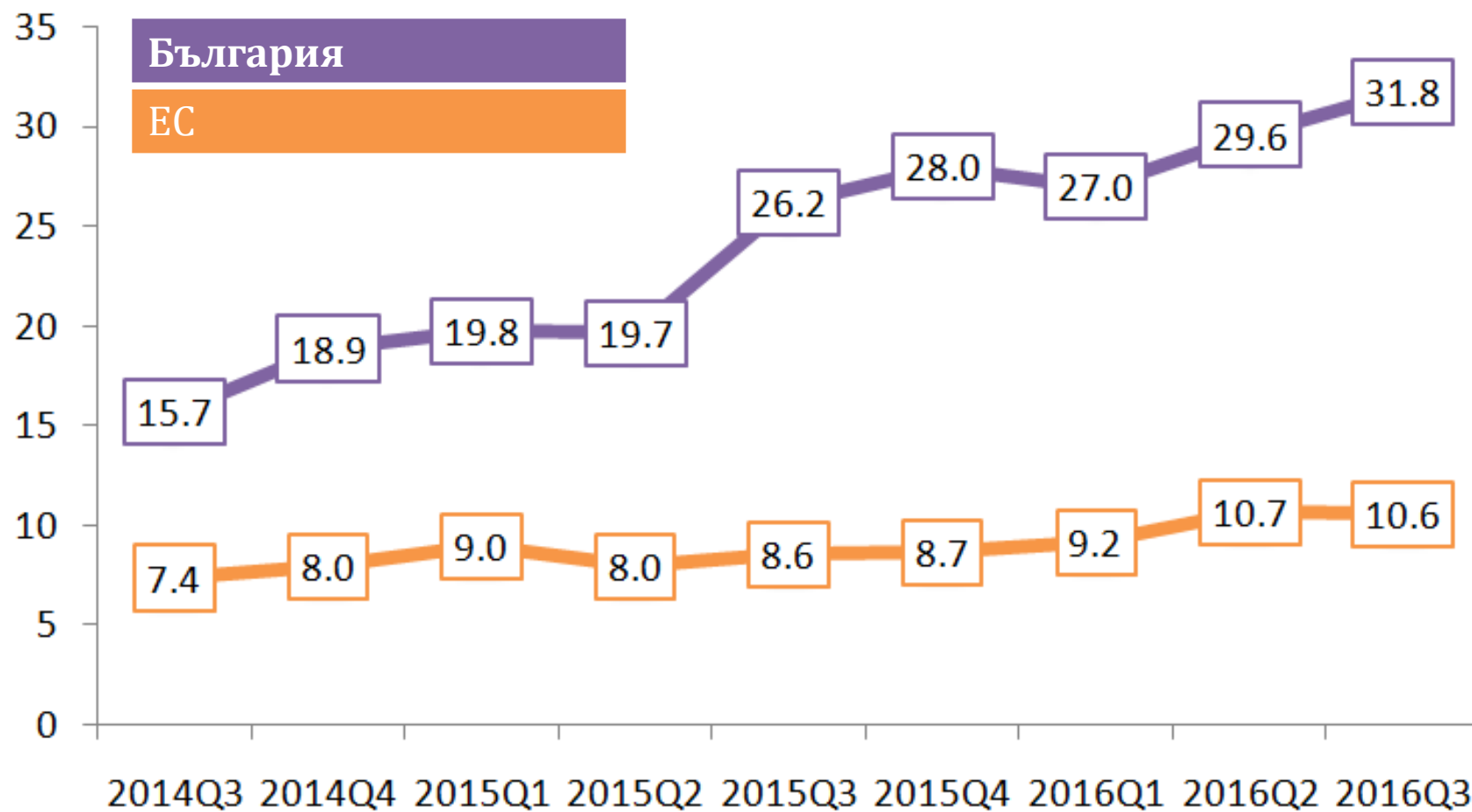

Пазар на труда

Недостиг на работна сила

Като фактор ограничаващ производството (%)

Източник: НСИ

- През учебните 2014/15 и 2015/16 се наблюдава влошаване на повечето индикатори за състояние на образователната система;
- Делът на отпадналите от основно и средно образование достига 2,8% (най-висок от 2006 г.);
- Средният успех на матурите по БЕЛ спада до 4,17 – най-ниското ниво от въвеждането им.

- Разликата между областите с най-висок дял и най-нисък дял на слабите оценки се увеличава от 6,9 пр.п. през 2008 г. до 14,8 пр.п. през 2014 г.;
- Засилването на контрола при провеждане на държавните зрелостни изпити изкарва на преден план разликите в качеството на средното образование в областите на страната.

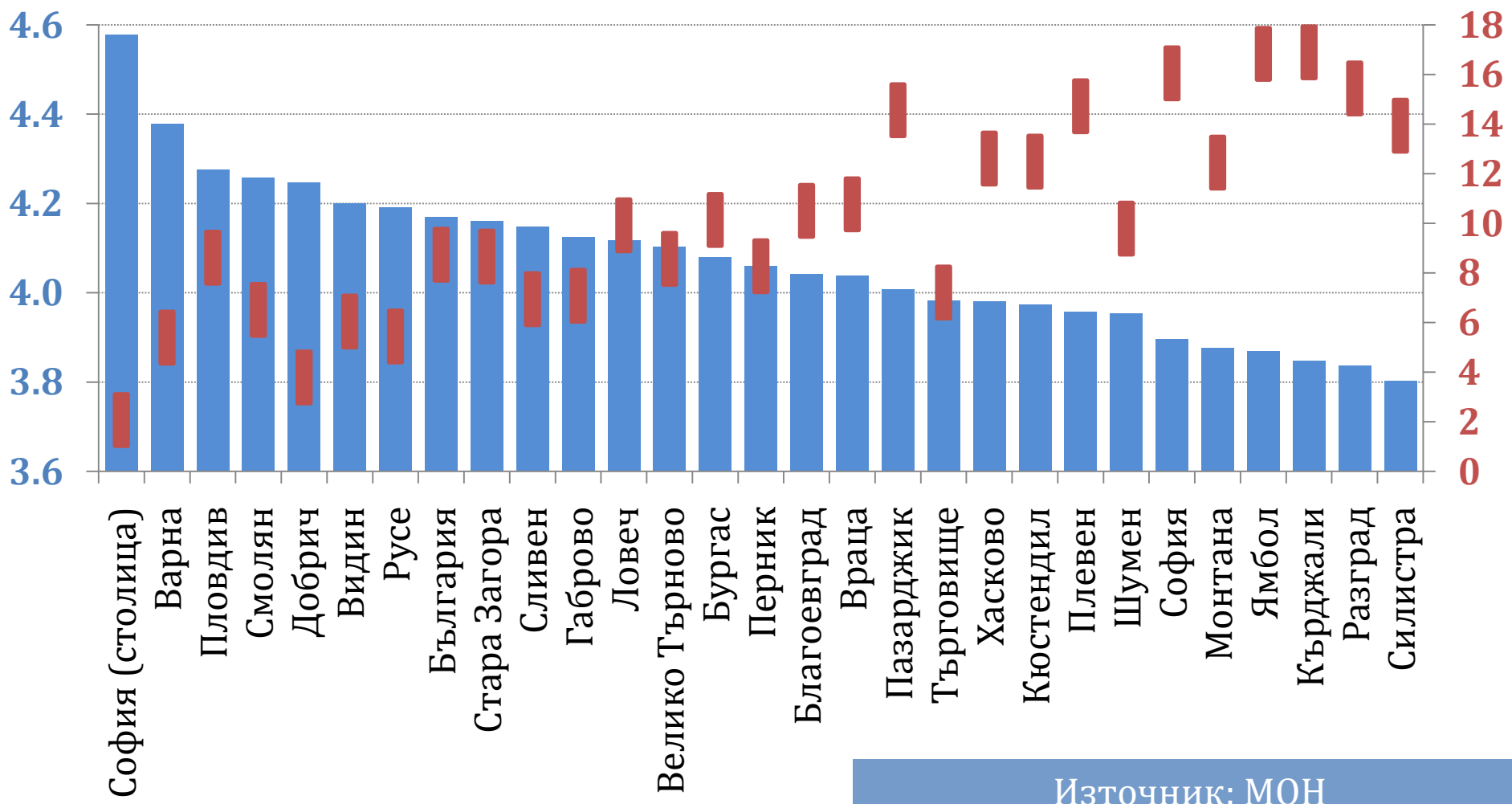

Образование

Резултати от матурите по БЕЛ през 2016 г.

Средна оценка

Дял на оценките под Среден 3,00

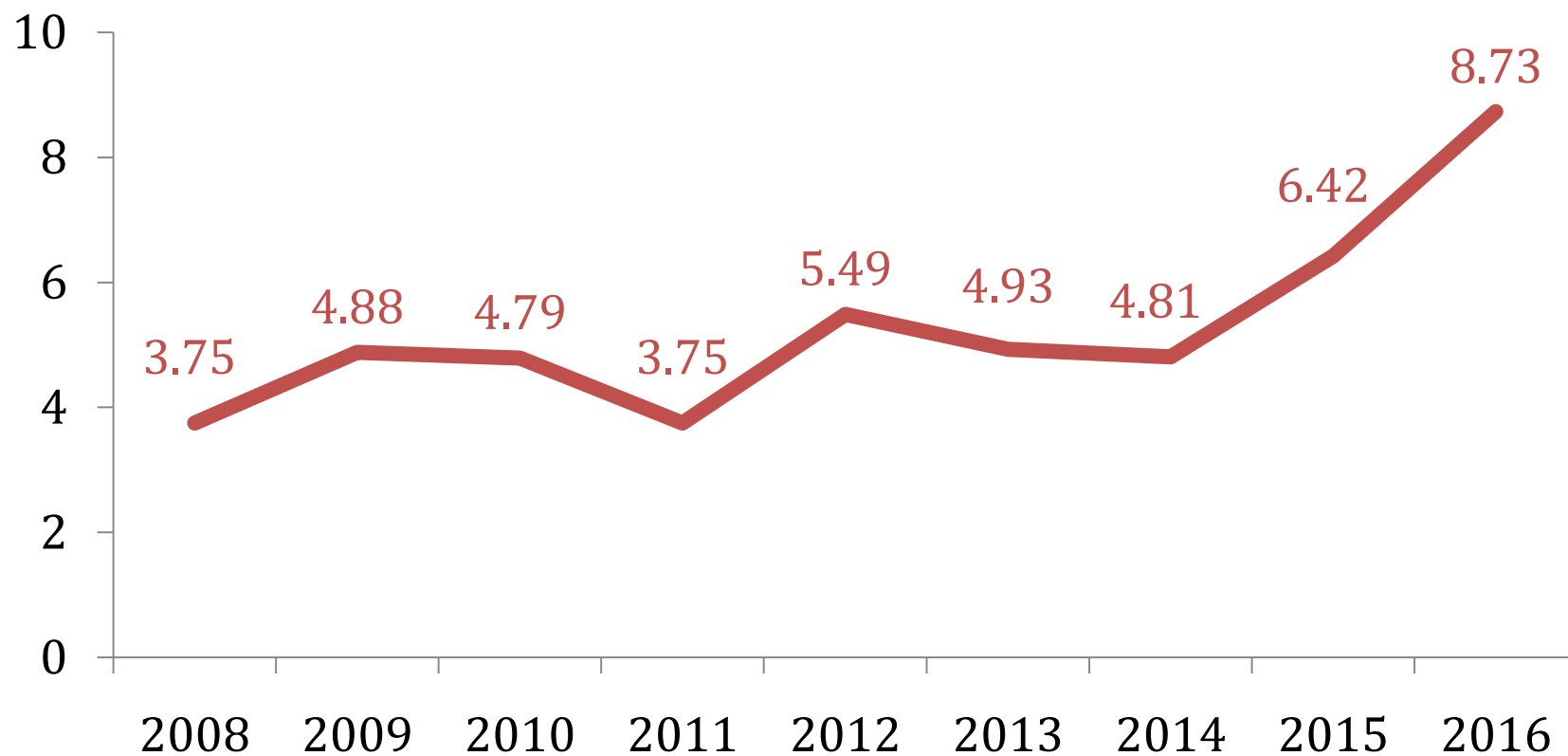

Образование

Резултати от матурите по БЕЛ: оценки под Среден 3,00

%

Източник: МОН

- Негативните демографски тенденции продължават и през 2015 г.;
- Естественият прираст се влошава за втора поредна година, като дори в столицата достига най-неблагоприятното си ниво от 2007 г. насам;
- Вече има 4 области, в които лицата на възраст над 65 години са 2 пъти повече от тези на възраст до 14 години (включително) – Видин, Габрово, Кюстендил и Перник.

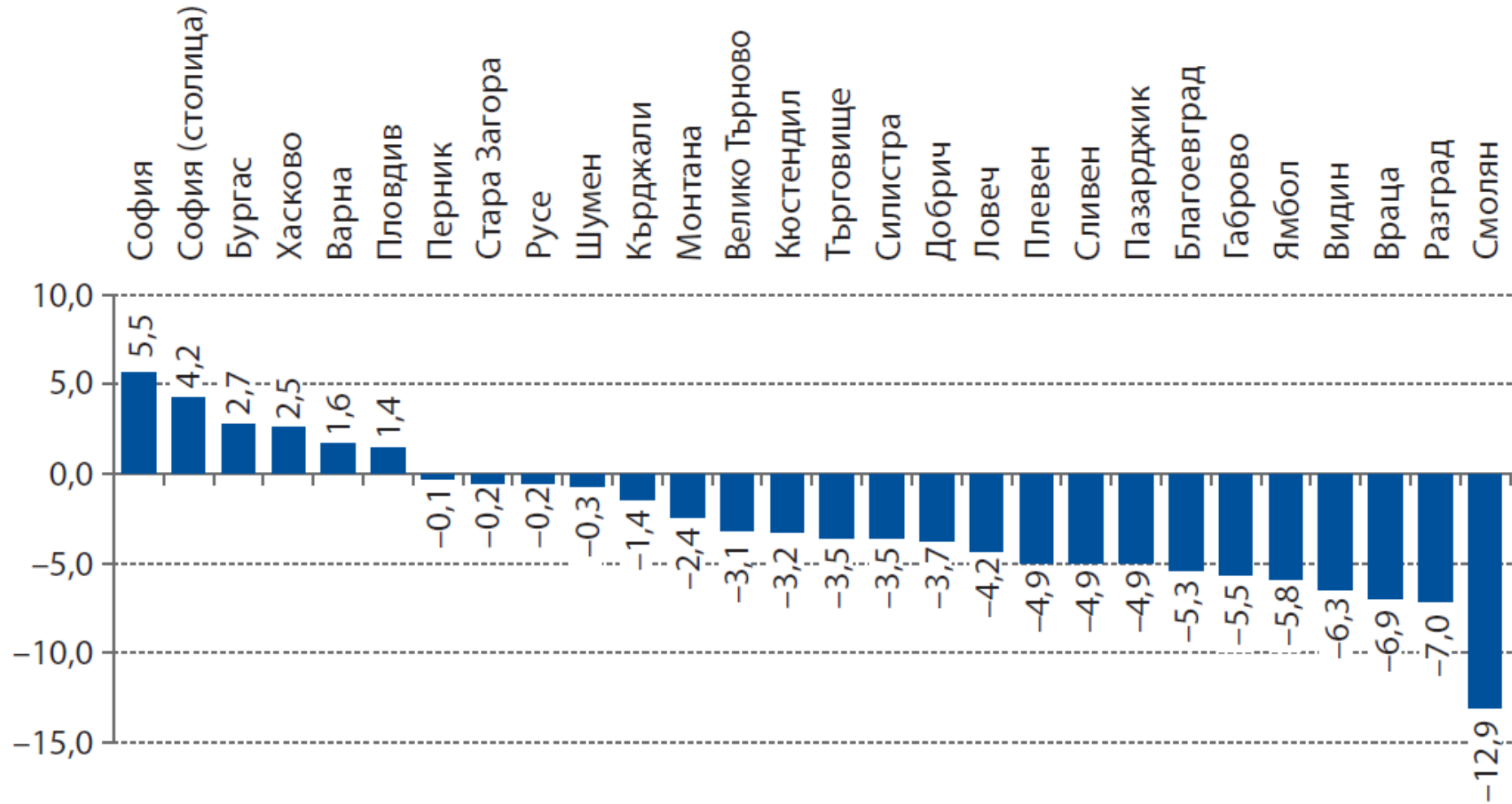
- Въпреки че най-активна е миграцията по направлението “град-село” (37,6%), тенденцията на урбанизация се запазва поради по-високата раждаемост в градовете и по-високата смъртност в селата;
- В 6 области се заселват повече хора, отколкото ги напускат – София (област), София (столица), Бургас, Хасково, Варна и Пловдив.
- Най-негативно от миграцията са повлияни Смолян, Разград, Видин и Враца.

Демография

Механичен прираст на населението през 2015 г.

%

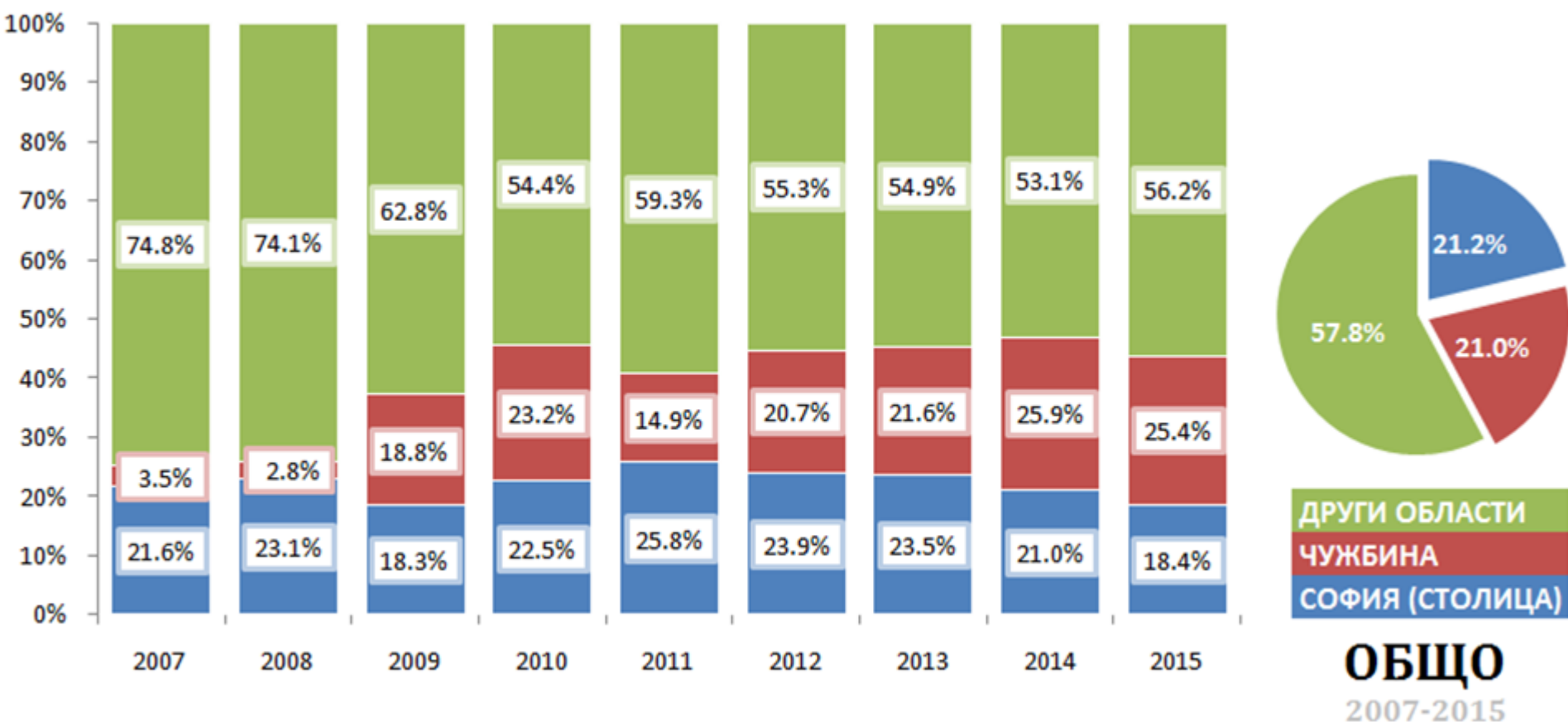

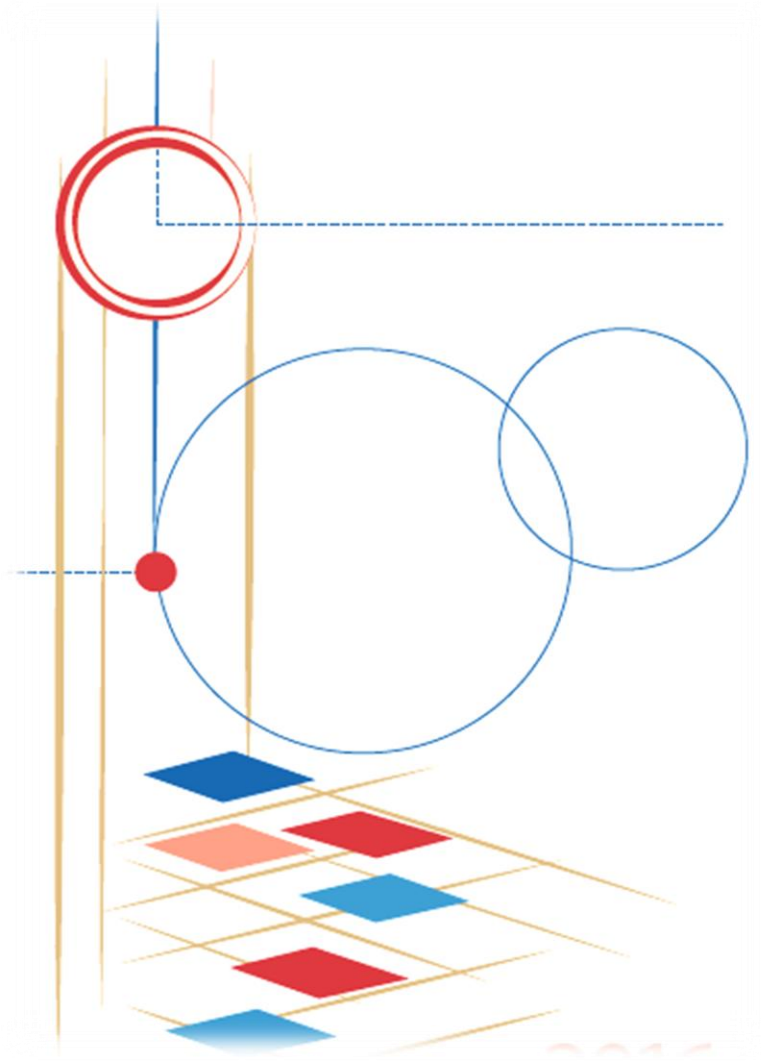

Демография

Механично движение на населението в страната и чужбина

Дял на заселилите се в зависимост от новото им местоживееене

МЕСТНИ ФИНАНСИ предизвикателства и решения

Петър Ганев – старши икономист, ИПИ

Местни данъци и такси

- В периода 2012-2016 г. две от всеки три промени са в посока увеличение;
- Забелязва се тенденция към повишаване на местната данъчна тежест;
- Най-чувствително покачване през 2016 г. се отчита при данъка върху недвижимите имоти;
- През 2014 и 2015 г. са идентифицирани общо 58 случаи на увеличаване на ключови местни данъци и такси, а през 2016 г. те са общо 81.

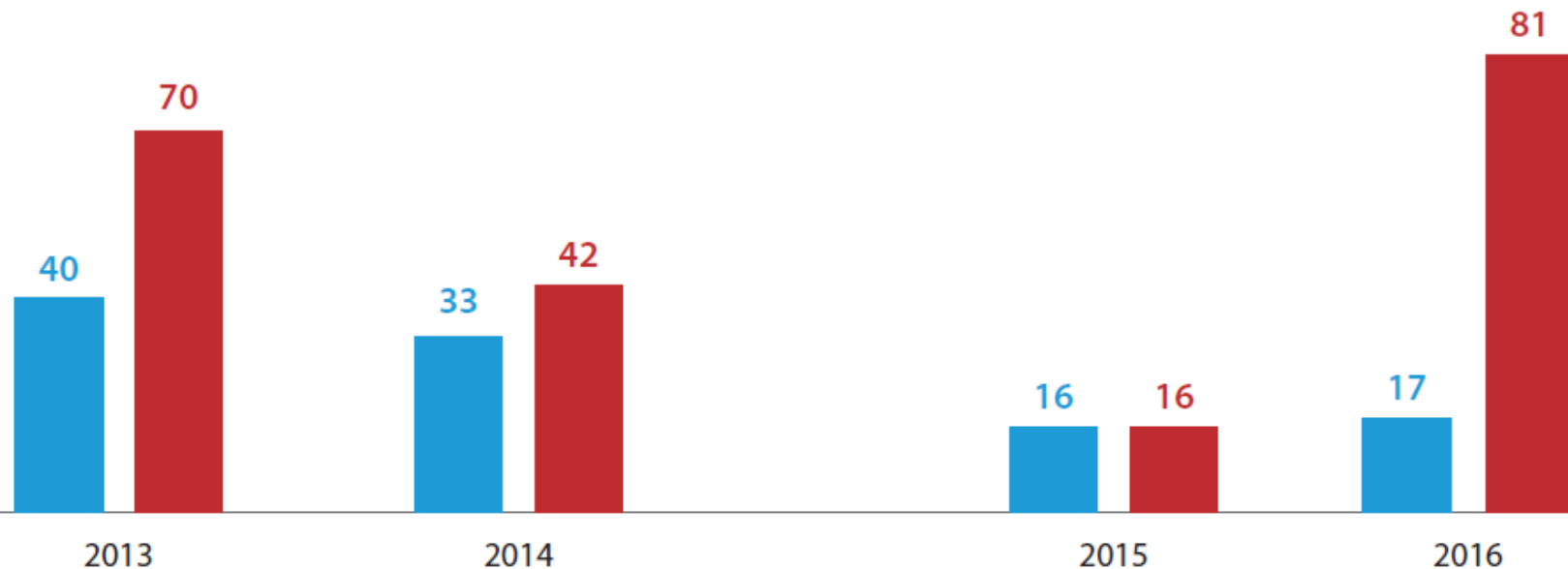
Местни данъци и такси

Промени в периода 2013-2016

брой

Регистрирани случаи на намаляване
на местни данъци и такси

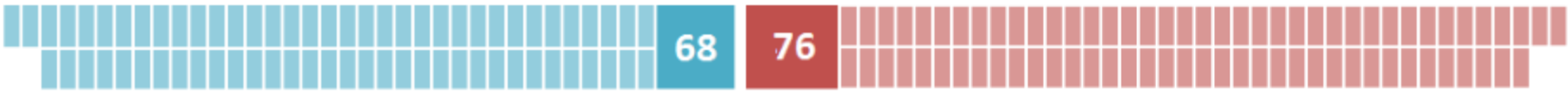
Регистрирани случаи на увеличаване
на местни данъци и такси

Местни данъци и такси

Промени в периода 2013-2016

Битови отпадъци (нежилищни имоти на ЮЛ)

Недвижими имоти (нежилищни имоти на ЮЛ)

Възмездно придобиване на имущество

Превозни средства

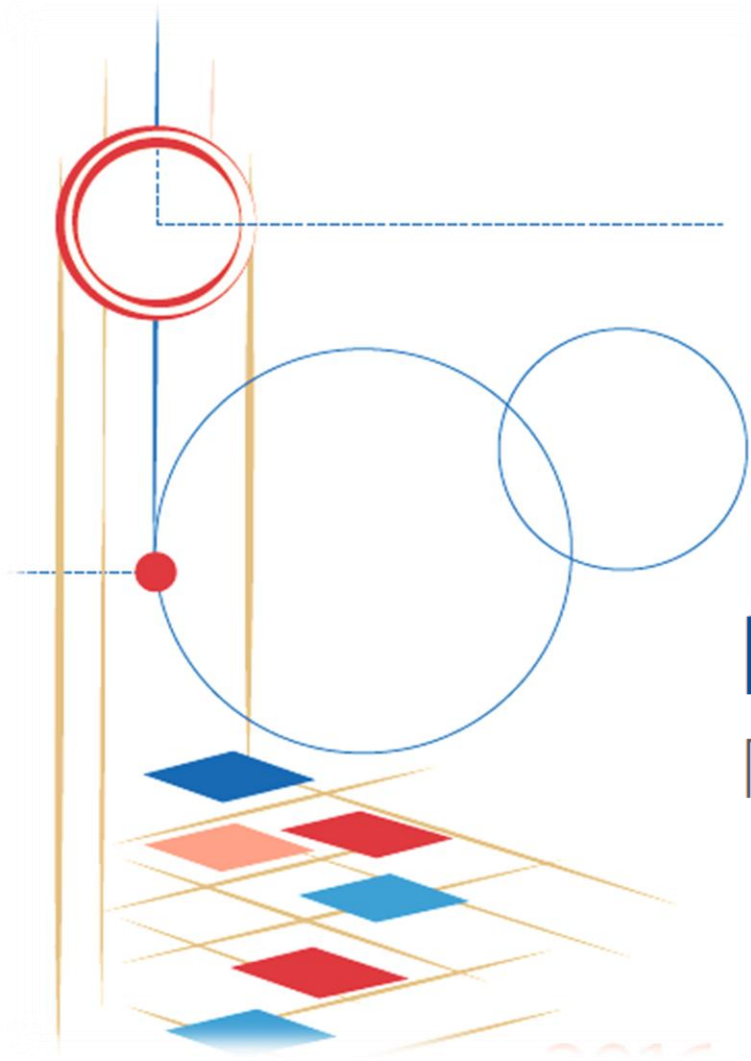

Търговия на дребно

Оздравителни планове и реформа?

- Поне 36 общини са в процедура по финансово оздравяване;
- Повечето търсят ресурс от държавата: Перник (20 млн. лв.), Сливен (17,3 млн. лв.), Кърджали (7,8 млн. лв.), Доспат (6,6 млн. лв.), Видин (6,4 млн. лв.), Неделино (6,3 млн. лв.) и др.;
- Министърът на финансите не е одобрил нито един план и няма предвидени пари в Бюджет 2017;
- Финансовата децентрализация отново на заден план?

РЕГИОНАЛНИ ПРОФИЛИ

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ

2016

www.regionalprofiles.bg

И.П.И

Институт за пазарна икономика